

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 1987/14**

**Karar Sayısı : 1988/1**

**Karar Günü : 5/1/1988**

**R.G. Tarih-Sayı :23.08.1988-19908**

**İPTAL DAVASINI AÇAN :** Anamuhalefet Partisi (Sosyaldemokrat Halkçı Parti)  
TBMM Grubu adına Grup Başkanı Erdal İnönü.

**İPTAL DAVASININ KONUSU :** 9.4.1987 günlü, 3349 sayılı "22.4.1983 Gün ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununa, 27.6.1984 Gün ve 3032 Sayılı Kanunla Eklenen Geçici 11. inci Maddesine Fıkralar Eklenmesi Hakkında Kanun"un 1. maddesiyle eklenen fıkralardan birincisinde yer alan "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle" ibaresinin ve ikinci fıkrasında yer alan "bu Kanun, yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için" ibaresi ile "bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" ibaresinin Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 68. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

### II- YASA METİNLERİ :

#### A) İptali İstenilen Yasa Kuralları :

22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun Geçici 11..maddesine 9.4.1987 günlü, 3349 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile eklenen ve iptali istenen ibareleri de içeren fıkraları aynen şöyledir :

"Madde 1.- 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa 27.6.1984 tarih ve 3032 sayılı Kanunla eklenen Geçici 11. inci maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde Grubu bulunan Siyasî Partiler yukarıdaki fıkralarda ifade edilen seçimlere katılmamış olsalar bile Devlet yardımından faydalanırlar. Bu miktar 150.000.000 (yüzelli milyon) TL'sından aşağı olamaz. Bu maksatla gerekli ödenek 27.6.1984 tarih ve 3032 sayılı Kanunla konulan Ek Maddede öngörülen sınırlamaya bağlı olmaksızın Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bütçesinin yedek ödenek tertibinden karşılanır.

Siyasî Partiler Kanununa 27.6.1984 tarih ve 3032 sayılı Kanunla Eklenen Ek 1 inci maddede yazılı beşbinde bir oranındaki yardım miktarı bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için üç misline çıkartılır. Arttırılan miktar bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte Grubu bulunan Siyasî Partilere milletvekili sayılarına göre taksim edilerek ödenir."

#### B) Dayanılan Anayasa Kuralları :

"MADDE 2. - Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

"MADDE 5.- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan, siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

"MADDE 10. - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

"MADDE 68.- Vatandaşlar, siyasî parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden çıkma hakkına sahiptir. Parti üyesi olabilmek için yirmibir yaşını ikmal etmek şarttır.

Siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Siyasî partiler, önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içinde faaliyetlerini sürdürürler.

Siyasî partilerin tüzük ve programları, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz.

Sınıf veya zümre egemenliğini veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayan siyasî partiler kurulamaz.

Siyasî partiler, yurt dışında teşkilâtlanıp faaliyette bulunamaz, kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri şekilde ayrıcalık yaratan yan kuruluşlar meydana getiremez, vakıf kuramazlar.

Hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, öğrenciler ve Silahlı Kuvvetler mensupları siyasî partilere giremezler."

### III- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Orhan Onar, Mahmut C. Cuhruk, Necdet Darıcıoğlu, Yekta Güngör Özden, Muammer Turan, Mehmet Çınarlı, Selâhattin Metin, Servet Tuzun, Mustafa Şahin, Adnan Kükner ve Vural F. Savaş'ın katılmalarıyla 1.7.1987 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

### IV- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, iptali istenen yasa hükümleri, aykırılık iddiasına dayanak yapılan Anayasa maddeleri, bunlarla ilgili gerekçeler ve öteki metinler incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

İptal isteminin esas yönünden incelenmesine geçildiğinde; dava konusu yasa hükümlerinin, yasanın yürürlüğe girişini izleyen ilk milletvekili genel seçimi yılı için uygulanabilir olması ve 29 Kasım 1987 tarihinde de sözü edilen genel seçimin yapılmış bulunması nedeniyle hükmünü icra etmiş ve artık uygulanamayacak duruma düşmüş, başka bir deyişle tükenmiş bulunan yasa bakımından esas incelemesine gerek bulunmadığı öne sürülmüş olduğundan öncelikle bu sorun üzerinde durulmuştur.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun Geçici 11..maddesine 3394 sayılı Kanunla eklenen ve kimi bölümlerinin bu dava ile iptali istenilmiş bulunan hükümlerinin, yine Siyasî Partiler Kanunu'na 27.6.1984 günlü, 3032 sayılı Yasa ile eklenen ve belli koşullarda siyasî partilere her yıl Devlet yardımını öngören ek madde hükmünü bir süre askıya alarak, siyasî partilere ilk milletvekili genel seçimi yılı için yapılacak Devlet yardımının şartları ile miktarını belirlemek için getirildikleri ve geçici bir hüküm niteliğinde bulunduklarında duraksamaya yer yoktur. Çözümü gereken sorun, siyasî partilere 3349 sayılı Yasaya göre Devlet yardımı sağlanmış ve yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılması öngörülen milletvekili genel seçimleri de yapılmış olduğuna göre hükmünü icra etmiş, başka bir anlatımla tükenmiş bulunan yasanın, yürürlükte sayılıp sayılmayacağı hususuna ilişkin bulunmaktadır.

Kanunlar, yürürlükleri belli bir süreye bağlanmış olmadıkça veya yasama organınca açık ya da örtülü biçimde ilga edilmedikçe, yürürlükte kalırlar. İptali istenilen hükümleri içeren maddenin, geçici niteliği ve uygulanarak hükmünü icra etmiş, tükenmiş olması, yürürlükte olmadığını kabule yeterli değildir. Bu tür sorunlarla daha önce de karşılaşmış bulunan Anayasa Mahkemesi, bu konuda istikrarlı bir görünüm arzeden eski kararlarında, öğretinin görüşlerine koşturarak, bir kanun kaldırılmadıkça veya Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmedikçe hükmünü icra etmiş ve tükenmiş olsa bile yürürlükte, yürürlükte olan bir kanunun iptali istenebilir, sonucuna varmıştır. Anayasa-sa'ya aykırılık ya da uygunluğun saptanmasında en azından anayasal ve hukuksal yarar gören Anayasa Mahkemesi, bu davada da esasın incelenmesi gerektiği görüşünü benimsemiş, bu görüşe Muammer Turan, "Tükenmiş bir kanun için esas incelemesine gerek bulunmadığı, davanın bu nedenle reddi gerektiği" düşüncesiyle katılmamıştır.

#### **Anayasaya Aykırılık Sorunu :**

Sorunun tüm ayrıntıları ile ortaya konulması bakımından, siyasî partilere Devlet yardımını düzenleyen ve kısa süre içerisinde kimi değişikliklere uğramış bulunan yasal esaslara değinmekte yarar görülmüştür.

Davacı parti, TBMM'nde grubu bulunan siyasî partilere belirli ölçülere göre Devlet yardımı yapılmasını ilke olarak benimsediği cihetle bu yönü dava konusu yapmamıştır.

Ülkemizde siyasî partilere Devlet yardımı yapılması sorununun mevzuatımıza tekrar girişi 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na 27.6.1984 günlü, 3032 sayılı Yasa ile eklenmiş bulunan Ek Madde hükmü ile olmuştur. Söz konusu hükümle, sadece, parti ihtiyaçları ve parti çalışmalarında kullanılacak olan Devlet yardımı; Yüksek Seçim Kurulu'nca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınan ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33. maddesindeki genel barajı aşmış bulunan siyasî partilere her yıl Hazine

ödenmek üzere o yılki genel bütçe gelirleri "(B) cetveli" toplamının beşbinde biri oranında ödeneğin malî yıl için konulacağı; bu ödeneğin de Devlet yardımı yapılacak siyasî partiler arasında o siyasî partinin genel seçim sonrasında, Yüksek Seçim Kurulu'nca ilân edilen TBMM sandalye sayısına bölünerek her yıl ödenmesi ve ödemelerin o yılki Genel Bütçe Kanununun yürürlüğe girmesini takip eden on gün içinde tamamlanması zorunluluğu getirilmiştir.

3032 sayılı Kanunun 3. maddesiyle Siyasî Partiler Kanunu'na eklenmiş olan Geçici Madde 11'in birinci fıkrası ile 1984 yılı içinde siyasî partilere Devletçe yapılacak yardımın bütçedeki yeri ve ödeme süresi, ikinci fıkrasıyla bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yapılacak ilk genel milletvekili seçimine kadar, 25 Mart 1984 tarihinde yapılmış olan mahallî idareler seçimine katılmış siyasî partilere ve üçüncü fıkrasıyla da 6 Kasım 1983 tarihinde yapılmış olan genel seçimlerden sonra oluşan TBMM'nde grubu bulunan partilere hangi orana göre bölüştürüleceği belirlenmiş ve bu esaslar çerçevesinde siyasî partilere hazine yardımı yapılmıştır.

Siyasî Partiler Kanunu'nun Geçici 11. maddesine 9.4.1987 günlü ve 3349 sayılı Yasa ile eklenmiş olup da bu dava ile kimi bölümlerinin iptali istenilen iki fıkranın yürürlüğüne kadar, söz konusu yardımdan, Anavatan Partisi, Halkçı Parti, Milliyetçi Demokrasi Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti yararlanmışlardır.

6 Kasım 1983 tarihinde yapılmış olan milletvekili genel seçimlerinden sonra kimi siyasî partilerde vukua gelmiş istifalar, bölünme ve birleşmeler sonucu kurulmuş ve TBMM'nde grup kurabilmiş olan Demokratik Sol Parti 3349 sayılı Yasaya kadar söz konusu Devlet yardımından yararlanamamıştır.

Siyasî Partiler Kanunu'nun Geçici 11. maddesine göre yapılan Devlet yardımının miktarını artırmak ve kapsamını siyasî partiler yönünden genişletmek amacıyla bu maddeye 3349 sayılı Yasa ile iki fıkra daha eklenmiştir.

2820 sayılı Kanun'un Geçici 11. maddesine 9.4.1987 günlü, 3349 sayılı Kanun ile eklenmiş bulunan ve bu dava ile bazı ibarelerinin iptali istenilen fıkralardan birincisinde; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan siyasî partilerin seçimlere katılmamış olsalar dahi Devlet yardımından yararlanmaları, ikincisinde ise Siyasî Partiler Kanunu'na 3032 sayılı Kanunla eklenmiş olan ek maddedeki genel bütçe gelirleri "(B) cetveli" toplamının beşbinde biri oranındaki yardımın 3349 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için üç misline çıkarılması esası getirilmiş ve bu suretle de Devlet yardımından Demokratik Sol Parti de yararlanmak imkânına kavuşmuştur.

#### 1- Anayasanın 2. Maddesine Aykırılık Sorunu :

Kanunların başlıca özelliklerinden biri de bunların objektif ve genel nitelikli kurallar içermesidir. Getirilmiş bulunan bir yasa kuralının kimleri ilgilendirdiği ya da hangi menfaati koruduğu hususunun belirlenebilirliği, bunların objektif ve genel nitelikli kurallar olmadığı sonucuna varılmasını haklı kılamaz. Zira, araştırıldığında yasaların kimlere hitap ettiğini saptamak, genelde mümkündür.

Siyasî Partiler Kanunu'nun Geçici 11..maddesine 3349 sayılı Kanun'la eklenen birinci fıkroda "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla", ikinci fıkroda "bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için" ve "bu Kanunun Türkiye

Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" biçiminde yer alan ibarelerle, siyasî partilere yapılacak Devlet yardımının hangi seçim yılı için artırıldığı ve bu yardımdan hangi partilerin yararlanmaları gerektiği hususu belirlenmeye çalışılmıştır.

Siyasî partilere Devlet yardımını, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33. maddesindeki genel barajı aşma koşuluna bağlamış bir sistem içerisinde, iptali istenilen ve birer ek koşul niteliğinde bulunan ibarelerin Anayasa'ya aykırılığından söz edilemez.

Bu itibarla; siyasî partilere yardım konusunda getirilen hükümlerin objektif ve genel olma niteliklerinden yoksun bulunduğu ve bu hususun Anayasa'nın hukuk devleti ilkesiyle çeliştiği iddiası yerinde görülmemiştir.

## 2- Anayasanın 5. Maddesine Aykırılık Sorunu :

Anayasa'nın 5. maddesinde Devletin temel amaç ve görevlerini belirleyen genel esasa aykırılık savma ilişkin olarak, dava dilekçesinde özetle; 3349 sayılı Yasa hükümlerinin temel hak ve hürriyet ve adalet kavramlarıyla bağdaşmadığı, bunları sınırladığı, bu konudaki engelleri kaldırmakla görevli Devletin, bizzat engeller getirdiği öne sürülmüş ve fakat hangi temel hak ve özgürlüğün ne suretle sınırlandırıldığı belirtilmemiştir.

Anılan Yasa ile getirilen ve iptali istenilen hükümlerinin kişinin temel hak ve özgürlükleriyle, özellikle Devletin temel amaç ve görevlerinin belirlendiği ve varlık sebebinin açıklandığı Anayasa'nın 5. maddesiyle doğrudan bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle sözü edilen anayasal esasa aykırılık savı yerinde görülmemiştir.

## 3- Anayasanın 10. Maddesine Aykırılık Sorunu :

Bu iddia ile ilgili olarak dava dilekçesinde; yasama organının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun hareket etmek zorunda olduğunu vurguladıktan sonra, 3349 sayılı Yasa ile Geçici 11. maddeye eklenen ve bu davada kimi bölümlerinin iptali istenilen fıkra hükümleriyle, Devlet yardımından belli bir tarihte TBMM'nde grubu bulunan Anavatan Partisi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, Doğru Yol Partisi ve Demokratik Sol Parti'nin yararlandırılmak, aynı vasıflara haiz yeni kurulacak partilerden söz konusu imkân esirgenmek suretiyle kimi partiler yararına imtiyaz sağlandığı ileri sürülmüştür.

3349 sayılı Yasa ile getirilen fıkra hükümleriyle izlenen amaç ve bunların açık olan sözlerinden çıkan anlam gerçekten iddia edildiği gibidir. Yasa koyucunun Devlet yardımından tüm siyasî partilerin yararlanmasını öngörmemek suretiyle siyasî partiler arasında ayırım yapıldığı yönü tartışmasızdır.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik kavramı ile kanun önünde eşitlik yani hukukî eşitlik kastedilmiştir. Bu genel esasa, kişilere ya da bazı topluluklara aynı durumda bulunan kimselerden daha çok veya daha geniş hak ve yetkiler tanımak yoluyla kanun karşısında eşitlik ilkesinin çiğnenmesi ve kişiye, aileye, bir zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınması yasaklanmaktadır.

Anayasa'nın genel esaslarından olan kanun önünde eşitlik ilkesinin getirilmesiyle güdülen amacın, aynı durumda bulunan kimselerin yasalarca aynı işleme tâbi tutulmasını sağlamak, yasalar önünde yurttaşlara dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din

mezhep ve benzeri sebeplerle farklı davranılmasını önlemek olduğu Anayasa Mahkemesi kararlarında birçok kez vurgulanmıştır.

Kanun önünde eşitlik, bütün yurttaşların her yönden aynı hükümlere tâbi tutulmaları demek değildir. Kimi yurttaşların başka hükümlere tâbi tutulmaları haklı bir nedene dayanmakta ise kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlâlinden söz edilemez. O halde, öncelikle yukarıda sözü edilen ayrımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı hususu üzerinde durmak gerekmektedir.

Siyasî partilerin, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları sayılmış olmaları, herhalde ülkede kurulmuş tüm siyasî partilerin Devlet yardımından pay almalarının haklı nedeni olamaz.

Siyasî partilere yardım konusunun anayasal bir kurala dayandırıldığı eski Anayasa döneminde seçmen planındaki ciddi, etki, ölçü olarak kabul edilmiş, kendisini vatandaşa yeterli şekilde kabul ettirdiği anlaşılan siyasî partiler yardım dışı bırakılmak istenmemiş, bu düşüncelerle de milletvekili genel seçimlerinde geçerli oy sayısının en az yüzde beşini alan veya seçimlerde Millet Meclisi'nde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasî partilere yardım yapılması öngörülmüş idi.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na, siyasî partilere Devlet yardımı yapılmasını sağlamak amacıyla 3032 sayılı Yasa ile eklenen "Ek Madde" hükmünün getirilişinin, yukarıda açıklanan düşüncelerin etkisiyle olduğunda kuşku yoktur.

Siyasî partileri sağlam tutmak, bölünmelerini ve çoğalmalarını önlemek gibi düşüncelerin Devlet yardımının belirli nitelikteki partilere yapılmasını gerekli kıldığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Siyasî Partiler Kanununun Geçici 11..Maddesine Fıkralar Eklenmesi Hakkındaki 3349 sayılı Kanunun 1. maddesiyle eklenen fıkraların birincisindeki "Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla" ibaresiyle, ikincisindeki "bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için" ve "bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" şeklindeki ibarelerle, geçici madde hükümlerinin Devlet yardımından yararlanacak olan siyasî partileri TBMM'nde grubu bulunanlarla sınırlamak olduğu yönü açıktır.

Bu hükümler mevcut partiler arasında herhangi bir eşitsizliğe neden olmamıştır. Siyasî partilere belirli kimi koşulların gerçekleşmesi halinde Devlet yardımını öngören kurala dokunmadan, mevcut partiler arasında ayırım yapılmaksızın, bunlara sadece bir seçim yılı için artırımlı yardımı öngören geçici bir hükmün, TBMM'nde grup kuracak biçimde yeni parti oluşumları yönünden eksiklikleri olsa da Anayasa'ya aykırı yönü bulunmamaktadır.

#### 4. Anayasanın 68. Maddesine Aykırılık Sorunu :

Devlet yardımından yararlandırılma konusunda siyasî partiler arasında yapılan ayırım Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık iddiası nedeniyle 3. bölümde incelenmiş ve bu durumun Anayasa'ya aykırılık oluşturmadığı sonucuna varılmış olduğundan burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

**Esas Sayısı : 1987/14**  
**Karar Sayısı : 1988/1**

Tüm bu görüşlere, Yekta Güngör Özden, Mehmet Çınarlı ve Mustafa Şahin katılmamışlardır.

**V- SONUÇ :**

9.4.1987 günlü, 3349 sayılı "22.4.1983 Gün, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununa, 27.6.1984 Gün ve 3032 Sayılı Kanunla Eklenen Geçici 11. Maddesine Fıkralar Eklenmesi Hakkında Kanun"un 1. maddesinin birinci fıkrasındaki "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle" ibaresiyle; aynı maddenin ikinci fıkrasındaki "bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için" ve "bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" biçimindeki ibarelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine, Yekta Güngör Özden, Mehmet Çınarlı ve Mustafa Şahin'in karşıoyları ve oyçokluğuyla,

5.1.1988 gününde karar verildi.

|                    |                  |                   |
|--------------------|------------------|-------------------|
| Başkan             | Başkanvekili     | Üye               |
| Orhan ONAR         | Mahmut C. CUHRUK | Necdet DARICIOĞLU |
| Üye                | Üye              | Üye               |
| Yekta Güngör ÖZDEN | Muammer TURAN    | Mehmet ÇINARLI    |
| Üye                | Üye              | Üye               |
| Selâhattin METİN   | Servet TUZUN     | Mustafa ŞAHİN     |
| Üye                | Üye              |                   |
| Adnan KÜKNER       | Vural Fuat SAVAŞ |                   |

**KARŞIOY GEREKÇESİ**

Kararı oluşturan çoğunluk görüşüne katılmamamın nedenlerini sırasıyla belirtiyorum :

1- Anayasa'da, siyasal partilere Hazine'den yardım yapılmasına olur veren bir kural bulunmamaktadır. 1961 Anayasası döneminde, siyasal partilere devlet yardımı sağlamak için 648 nolu Siyasi Partiler Yasası'nın 74. maddesinde 1017 nolu Yasayla yapılan değişiklik Anayasa Mahkemesi'nin 18-19 Şubat 1969 günlü, Esas : 1968/26, Karar: 1969/14 sayılı kararıyla iptal edilmiş, anlamsız bir direnişle çıkarılan 1219 nolu Yasayla yine yardım olanağı tanınınca, Anayasa Mahkemesi'nin 2.2.1971 günlü, Esas : 1970/12, Karar : 1971/13 sayılı kararıyla 74. maddenin yeni düzenlenmesi de yürürlükten kaldırılmıştır. Siyasal partilerin birleşen istekleriyle 1961 Anayasası'nın 56. maddesine 2.7.1971 günlü, 1421 sayılı Yasayla bir fıkra eklenerek siyasal partilere devletçe yapılacak yardımın yasayla düzenleneceği öngörülmüş, daha sonra 15.3.1973 günlü, 1699 nolu Yasayla Anayasa'ya eklenen geçici 22. maddeyle yardımdan yararlanma sınırları, koşullu olarak, genişletilmiş, bu temel kurallara dayanılarak 9.5.1974 günlü, 1802 nolu Yasayla 648 nolu Yasaya 74. madde ile Geçici 6. madde getirilerek devlet yardımı gerçekleştirilmiştir.

Danışma Meclisi'ne sunulan Siyasi Partiler Kanun Tasarısı'nda siyasal partilere para yardımı öngörülmemişken, genel kurulda verilen değişiklik önergeleriyle 49. madde olarak konulan "Devletçe yapılacak yardımlar" hükmü Millî Güvenlik Konseyi'nce metinden çıkarılmıştır.

Anayasal dayanak bulunmamasına karşın, 27.6.1984 günlü, 3032 nolu Yasayla 2820 nolu Siyasi Partiler Yasası'nın 61. maddesine (j) bendi eklenerek, "Devletçe yardım" başlıklı Ek Madde ve Geçici 11..Madde getirilerek para yardımı uygulamaya konulmuş, şimdiki kararımıza konu olan 3349 nolu Yasayla da Geçici 11. Maddeye iptali istenen iki fıkra eklenmiştir. Anayasa'ya karşın 2820 nolu Yasaya para yardımını içeren kuralların konulması Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda sözünü ettiğim 2.2.1971 günlü iptal kararını geçerli duruma getirmiştir. Anılan bu kararın gerekçelerini eldeki dava için de dayanak olarak görüyorum.

Bu durum, özde, Hazine yardımını olanaksız kılınca, yardımın şu ya da bu yöntemle dağıtılması, dağıtılma oranı ne olursa olsun Anayasa'ya aykırı olmaları nedeniyle kuralların iptali gerekir. 2949 nolu Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 29. maddesinin birinci fıkrası gereğince, "Kaynakta aykırılık -olumsuzluk" gerekçesiyle de devletçe yardım öngören kurallar iptal edilebilir. Değindiğim bu fıkra, Mahkemenin, istekle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçelerle de Anayasa'ya aykırılık kararı olabileceği açıklığını taşımaktadır. Bu anlayışla antidemokratik bir kuralın ayıklanması durumu sağlanmış olurdu.

2- Yasa'nın yayımlandığı gündeki siyasal partilerin devlet yardımından yararlandırılması durumu bir ayrıcalıktır ve sonraki siyasa! örgütlenmeleri ve kuruluşları dışlayan ağır bir haksızlıktır. Bu gereksiz sınırlamalar belli bir hakkı ve özgürlüğü etkilemediği için kişinin temel hakları ve bu hakların sınırlanmasıyla doğrudan ilişkili bulunmadığından Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerini ilgilendirmese de kurulmuş partilerle kurulacak partiler arasında bir ayırıma, böylece belirgin bir eşitsizliğe yol açtığı açıktır. Kimi partilere para verip kimilerine vermemek devletin yansızlığına aykırı bir tutum olmaktan ötede, devlet, siyasal partiler ve devlet yardımı kavramlarına ters düşen, değişken bir uygulamadır. Kurulmuş olan partilere öncelik, üstünlük ve bu nedenlerle ayrıcalık tanınmasının Anayasal, hukuksal ve haklı hiçbir nedeni yoktur. Kuralın geçici olması sonuca etkili değildir. Aynı hukuksal durum ve konumda olanlara ayrı uygulamanın savunulacak yönü yoktur.

3- Anayasa'nın "Vergi ödevi" başlıklı 73. maddesi, herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlü olduğunu öngörmektedir.

Anlaşılmaktadır ki, vergi adıyla toplanan gelirler kamu giderlerini karşılamak için kullanılacaktır. Anayasa'nın siyasal partileri demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez ögesi sayması (mad. 68/2), bu kuruluşlara devlet organı niteliği vermesi anlamına gelemez. Devletin oluşumuna katkıları, siyasal etkinlikleri ne olursa olsun kamu kurumu niteliğinde değildir ve devletin yapısı dışındadırlar. Özellikleri ve rolleri gözetilse, Anayasa'da kendileriyle ilgili kuralların varlığına dayanılsa bile, hiçbirisi siyasal partileri devlet organı ya da bu nitelikte bir kuruluş olarak tanımaya elvermemektedir. Demokrasinin çoğulcu ve katılımcı niteliği, siyasi partilerin varlığına bağlı olsa da, partileri kamu organı, yapısı olarak görmek olanaksızdır. Devletle partiler arasındaki bağ, demokrasi gereği kuruluşla başlar, seçimlerdeki başarıyla işlerlik kazanır. Gözetim ve denetimleri, hukuksallığı sağlayıp sürdürmek, aykırılıkları önlemek, yozlaşmaların devlete yansımaları engellemek, böylece demokrasinin güçlenmesinde yararlarını sağlamak içindir. Salt toplumsal yararları ve devlet katındaki yerleri, siyasal yaşamdaki değerleri, halkın yönetime katılmasının ve siyasal istencin biçimlenmesinin aracı olmaları, çalışmalarındaki kamusal yarar devlet yardımı için yeterli ölçüler değildir. Bağımsız kuruluşların devlet etkileme ve yönlendirmesine olanak veren yardımlara açık olmasının sakıncaları yanında, devlet gelirinin bunlara akıtılıp aktarılmasının aykırılığı ortadadır. Önceden izin almadan kuruluş (Anayasa mad. 68/3) olgusu devlete bağımlılığı, devlet yardımıyla çalışma, ayakta durma ve varlığını sürdürme gücünü kabul ettiremez. Çağdaş demokraside kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (Barolar, Odalar), sendikaların, kamu faydasına yararlı derneklerin, olağan derneklerin, vakıfların, tüm baskı gruplarının devlet düzeni, siyasal ve toplumsal yaşam yönünden birbirinden ayrılmaz ve yadsınmaz değerleri, hepsinin kamusal önemi vardır. Sosyal bir hukuk devletinde bu kuruluşların örgütsel düzey çizelgesi kamu yararı bakımından ayrılık- taşıyamaz. Siyasal yaşamın "vazgeçilmez ögesi" olmak, devlet yapısının bir parçası, çalışmalarının kamu hizmeti sayılmasına ve bu yolla giderlerinin devletçe karşılanması gereğine olanak vermez. Halkın istenci ile ulusal egemenlik devlet varlığının, yönetiminin işlerliğinin kaynağıdır. Partiler aracılığı ile yansıyan ve kurulan etkileme-oluşum demokrasilere özgüdür. Devletin yukardan aşağıya düzeni, devletin halka etkisi, partilere katkısı anlamında alınırsa etkileme-oluşum tersine çevrilir, yasama ve yürütme erki halkın istencine elatma niteliğine dönüşür. Ulusal istenç devlet organlarının dışında belirir. Anayasa'nın temel ilkeleri, özgürlüklerle ilgili kuralları halk-ulus üzerinde devlet baskısını, ulusal istenci devletin yönlendirilmesini reddeder. Serbest oluşum düzeni, siyasal partilerin devlet organı, kolu, birimi durumunda değerlendirilip kabulüne karşıdır. Düzenli para yardımı, kimi gereksinimlerinin devletçe karşılanması siyasal partilerin niteliğini, hukuksal tanımını değiştirir. TBMM'nden başlayarak yönetimi etkilemeleri, programları, seçim bildirge ve çalışmaları, kamuoyunun sözcülüğü durumları, buraya alınması sayfalar tutacak özellik ve önemleri, katkıları, yararları devlet yapısı içinde yer almalarına, devlet organı birimi sayılmalarına gerekçe oluşturamaz. Ödentiler bağışlar, etkinliklerle mal varlıklarından sağlanacak gelirler gerçek kişilerle özel hukuk tüzelkişilerinin -sınırlı da olsa- akçalı katkılarını içerir. Bunları dışlamayan bir düzenleme devlet yardımının bunlara duyulan gereksinmeyi gidermeye yönelik olduğuna da bağlanamaz. Partiler, üyelerinin katkıları ve kendi çabalarıyla giderlerini karşılayan demokratik örgütler durumuna gelmedikçe, üye sayılarını artırıp onları çalışmalarda etkin duruma getirmedikçe katılma nitelikleri zayıflar. Devlet yardımına muhtaç parti, gerçek siyasal kimliği yarımıdır. Akçalı güçsüzlüğün kötü sonuçları devlet yardımını zorunlu kılamaz. Üyelerinin parti çalışmalarına katkısı demokrasinin özlenen gücünü kazandırır. Bu yöne gitmeden, bu konuda çaba göstermeden az sayıdaki üyelerle, ödenti almayarak onlara hoş görünmekle bir yere varılamaz. Üye ödenti vermeli, yardım yapmalı, bu nedenle de partisine sahip çıkmalı, söz sahibi olmalı, çalışmalarına katılıp onu yönlendirmeli, denetlemeli, demokratik niteliğini güçlendirmelidir. Halkın, üyenin sahip çıkmadığı, korumadığı kuruluşun yıkılması kolaydır. Devlet bu tür yapay kuruluşları sırtında taşıyamaz, besleyemez, topladığı vergileri, kimi gereksiz giderlere ayıramaz, sorumsuz tutumlara veremez.

Kamu kurumu olmayan, kamu yararına hizmet örgütü sayılmayan, kimi üyelerinin belli süreyle resmî çalışmalarda yer alması, seçimlere bağlı bulunması siyasal partilerin, yasalara uygun olabileceği gibi aykırı da olabilecek çalışmalarına, gösteri, tören, propaganda ve benzeri giderlerine devlet desteği Anayasa'nın anlamıyla, amacıyla da bağdaşmamaktadır. Anayasal güvence kapsamına almak için getirilen kuralları, devlet yardımı için zorlama yorumlarla, dayanak saymak hukuksal amaçla aracı karıştırmaktır. Hukuksal ölçülerde gerçekçilik, geçerlik koşuludur, önceki Mahkememiz kararlarının beni doğrulayan gerekçe ve karşıoy gerekçeleri Hazine'den yapılacak yardımın aykırılığını, hukuk dışılığını açık seçik göstermektedir. Siyasal partilere devletçe yapılacak yardımın kamu giderleri arasına alınmasının hukuksal yanı bulunmamaktadır. Biçim uygunluğu özdeki sakıncayı kaldırıp gideremez. Bu nedenlerle temelde, kaynakta Anayasa'ya uygun bulunmayan yardıma ilişkin maddeler tümüyle iptal edilmeliydi. Özde bozuk olan düzenleme ayrıntıda uygun olamaz. Batı demokrasilerinde de bunun örneklerini göstermek güçtür. Vergiler partilere dağıtılıp bölüşdürülemez.

4- Siyasal partilere yapılan devlet yardımının denetlenmesi olanağı da bulunmamaktadır. Akçalı denetimlerinin Anayasa Mahkemesi'nce yapılması (Anayasa mad. 69/4), 2820 nolu Yasadaki yetersiz kurallar, işler ve olanaklarına bakılmaksızın ayrıntılı ve geniş kapsamlı ilk-ön denetim görevinin Anayasa Mahkemesi'ne verilmesi, koşulların elverişsizliği karşısında, zamanında ve doyurucu biçimde yerine getirilememektedir. Akçalı denetim işlevi yapıcı ve gerçekçi biçimde yeniden düzenlenmedikçe bundan yarar beklemek de boşunadır. Denetimsiz devlet yardımı gereksizdir.

5- Anayasa'nın 69/2. maddesinin son tümcesi ile son fıkrasında sayılan ve yardım alınması yasaklanan yerli ve yabancı kuruluşlar arasında "Devlet"in sayılmaması devletten yardım alınabileceğini, devletin yardım yapabileceğini göstermez. Yardımı, doğal ve hukuksal olarak olanaksız sayılan bir kuruluşu saymak, yinelemek gereksiz olduğu gibi açıkça olur verilmedikçe, yetki Anayasa'dan alınmadıkça böyle bir yardım da düşünülemez. Kaldığı, dernekler, sendikalar vakıflar, kooperatifler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıyla bunların üst kuruluşlarından, yabancı ülkelerdeki dernek ve gruplardan "aynî ve nakdî yardım" alamayan siyasal partiler devletten asla yardım alamazlar. Yasama çoğunluğunun Anayasa'ya karşı Devlet-Hazine yardımında birleşmesi durumunda korunması gereken anayasa! ilkeler ve ulusal yarar, özenle davranmayı gerektirir. Anayasa'nın 69. maddesinin ikinci fıkrasında alınması yasaklanan yardımların, siyasal partilerin "kendi siyasetlerini yürütmek ve güçlendirmek amacıyla" denilmesi bunlardan başka amaçla yardım alınmasına olanak vermiyorsa, başka amaçları saymayı, sıralamayı, belirtmeyi gerektirmiyorsa "Devlet"i de saymak gereksizdir. Devlet yardımının sakıncaları yararlarından daha çoktur. Kimi bu karşıoyla, kimi yinelemek için dayanan önceki iptal kararlarındaki olumlu gerekçelerle ele alınan sakıncalar devlet yardımının aykırılığını açıklamaktadır.

Bu nedenlerle, Anayasa'nın 10., 69., 73. maddelerine aykırı bulduğum siyasal partilere devletin para yardımına ilişkin düzenlemelerin iptalleri gerektiği görüşüyle, red kararma karşıoy kullanıyorum.

Üye

Yekta Güngör ÖZDEN

## AYRI GEREKÇE

Siyasî Partiler Kanunu'nun geçici 13 üncü maddesine eklenen ve dava konusu olan : "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle", "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili seçimi yılı için" ve "bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" biçimindeki ibareler ve hükümler maddî ve fonksiyonel bakımdan sübjektif tasarruflardandır.

Kanunlar, esas itibariyle objektif ve kural tasarruflardan olmakla beraber, istisnaen sübjektif tasarruflar da bazen kanun şeklinde ortaya konabilir.

Dava konusu işlemler; umumi, gayri şahsi, mücerret ve daimi mahiyette olmadığı, objektif hukuki durum doğurmadığı için, kural işlemlerden (Kaide-tasarruf) değildir. Bu tasarruflar organik bakımdan yasama tasarrufu olmakla beraber maddi bakımdan yani konu, muhteva, gaye ve manâ yönlerinden belirli kişi ve hadiselerle taalluk eden, özel ve geçici mahiyette sübjektif hukuki durum doğurmaktadır.

Sözü edilen kanun biçimindeki sübjektif işlemlerin nihayet 29.11.1987 tarihinde milletvekili genel seçimleri yapılmakla uygulanmaları sona ermiştir.

Soyut olarak açılan iptal davaları dolayısıyla verilen Anayasa Mahkemesinin iptal kararları geriye yürümediğinden, dava konusu kanun hükümlerine, onun doğurduğu özel hukuki durumlara, sağladığı sübjektif ve müktesep haklara etkili olamayacaktır.

Bu gerekçelerle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Muammer TURAN

## KARŞIOY YAZISI

Siyasî Partiler Kanunu'nun Geçici 11. maddesine, 9.4.1987 tarih ve 3349 sayılı Kanun'la eklenen fıkralarla, seçimlere katılmadan yapılacak Devlet yardımı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan partilere hasredilmiş; bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi için artırılması

öngörülen yardımdan faydalanmak için de, bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildiği tarihte grubu bulunmak şartı konulmuştur.

Bu hükümlerin, devlet yardımı bakımından, siyasî partiler arasında ayırım yaptığı; 3349 sayılı Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildiği veya yürürlüğe girdiği tarihte grubu bulunan partilere ayrıcalık tanıdığı açıktır.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz" denilmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında, haklı bir sebebe dayanan farklı uygulamaların kanun önünde eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceği belirtilmiş ise de, 3349 sayılı Kanun'un kabulünden veya yürürlüğünden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grup kurabilecek olan siyasî partilerin Devlet yardımından mahrum edilmelerinin haklı bir sebebi bulunmamaktadır.

Bu itibarla, Siyasî Partiler Kanunu'na 3349 sayılı Kanun'la eklenen fıkralarda yer alan "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle" ve "bu Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ve iptal edilmeleri gerektiğini düşündüğümden, aksi yönde oluşmuş bulunan Mahkeme kararına katılmıyorum.

Üye

Mehmet ÇINARLI

#### KARŞIOY YAZISI

Davacı; "22.4.1983 gün ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa, 27.6.1984 gün ve 3032 Sayılı Kanunla Eklenen Geçici 11. inci Maddesine Fıkralar Eklenmesi Hakkında 3349 Sayılı Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasındaki : "Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle" hükmü ile aynı maddesinin ikinci fıkrasındaki : "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi yılı için" ve "Bu Kanun Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte" diyen hükümlerini, bazı siyasî partilere ayrıcalık getirdiğinden bahisle; Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 65. maddelerine aykırı görerek iptali dileğinde bulunmuştur.

Bilindiği üzere, siyasî partilere hazine yardımı ilk defa 648 sayılı Siyasî Partiler Kanunu ile öngörülmüştür. Bilâhare 1219 sayılı Kanunla Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. maddesinde

yapılan düzenlemeye karşı açılan iptal davası dolayısıyla Anayasa Mahkemesince tesis edilen 2 Şubat 1971 günlü ve E. 1970/12, K. 1971/13 sayılı kararda özet olarak; "Halkoyunun ve iradesinin Devlet etkisi dışında serbestçe oluşumunu öngören Türkiye Cumhuriyetinin Anayasası, siyasî partileri kamu hukuku kurumları olarak nitelemiş ve onlara Devlet örgütü içinde yer tanımış değildir. Siyasî partiler, belli siyasî düşünce ve erekler çerçevesinde birleşen yurttaşların serbestçe kurdukları ve girip çıkabildikleri kuruluşlardır. Devletin hiçbir müdahalesi olmaksızın ereklərini ve çalışma yollarını kendileri serbestçe düzenlerler. Devlet hayatındaki etkileri nedeniyle bunlara ilişkin bir takım düzenlemelerin Anayasa'da yer alması siyasî partilerle derneklerin hukuk yapılarındaki benzerliği ortadan kaldırmaz. Bunların, mensuplarının toplum ve devlet düzenini kamu faaliyetlerini yönetme, denetleme konularında görev elde edebilmeleri için, yaptıkları sürekli çalışmalarında mensuplarının kişisel yararları ön planda gelir.

Siyasî partilerin ister iktidarda, ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları sayılmaları onların Devlet yapısının bir parçası ve gördüğü işlerinde giderlerinin Devletçe karşılanmasını gerektiren bir kamu hizmeti sayılablmesinin kanıtı ve Anayasal desteği olamaz. Onun içindir ki, Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrası hükmünün bir takım partilerin Devlet yardımıyla ortaya çıkarılması veya ayakta tutulması yolunda bir yönerge olarak değerlendirilmesi ve yorumlanması yanlış ve isabetsiz olur. Anayasa koyucu Devletin belirli alanlarda tedbirler alınmasını gerekli gördüğü hallerde açık ve kesin yönerge verme yoluna gitmiştir. Siyasî partilere Devletçe para yardımı yapılmasını zorunlu ve öteki ilkelerle uyumlu bulsaydı, Anayasa koyucunun, hele 61. maddesinin engelleyici hükmü karşısında bu konuyu özel bir hükümle düzenleyeceğinde kuşku yoktu. Bu itibarla, siyasî partileri Devlet bütçesinden, yurttaşlardan alınan vergilerle besleyerek desteklik edilmesi, Anayasa'nın açık hükümleriyle olduğu kadar ruhu ile de bağdaştırılmayacak bir tutum olur." denilmek suretiyle siyasî partilere Devlet hazinesinden yardım yapılması Anayasa'ya aykırı görülmüştür. Bu durum karşısında, yasama organı 1421 sayılı Kanunla, Anayasa'nın 56. maddesine "son milletvekili genel seçimlerinde muteber oy sayısının en az yüzde beşini alan veya bu seçimlerde millet meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasî partilere Devletçe yapılacak yardım kanunla düzenlenir" diyen fıkrayı ekleyerek siyasî partilere Devletçe yapılacak yardıma Anayasal dayanak sağlamak zorunda kalmıştır.

"... 22.4.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu da, ilk biçimi ile partilere Devlet tarafından mali yardım yapılmasıyla ilgili bir kural içermemektedir. Siyasî Partiler Kanunu'nun Anayasa Komisyonu Raporundaki gerekçesinden de açıkça anlaşılacağı gibi, kurucular bu konuda Anayasa Mahkemesi'nin 2.2.1971 tarih ve 1971/13 sayılı kararı ile bağlı kalarak, bu içtihadı süreklilik kazandırmak istemişlerdir. Siyasî partilerin, kamu yararına hizmet eden kuruluşlar olarak nitelendirilmediği gerekçede aynen : "çalışmalarını üyelerinin olağan yardımları ile sürdüremeyen siyasî partilerin paraca güçlü bir takım kişi veya kuruluşların etkisi ve baskısı altına düşmesi varsayımı ise, Devletin paraca yardımı olsa dahi söz konusu olabilir. Devlet yardımı siyasî partilerin başka yollardan çıkar sağlamalarını engellemez." denilerek Hazine yardımına yer verilmemiştir.

Partilere Devlet yardımı, daha sonra 1982 Anayasası'na göre seçilen ilk TBMM'nin çıkardığı 26.4.1984 tarih ve 3032 sayılı Kanunda öngörülmüş olup, Siyasî Partiler Kanunu'nun 61. maddesine eklenen (j) bendi ve ek geçici 11. madde ile düzenlenmiştir... Anayasa Mahkemesi'nin 1971/13 sayılı, partilere Hazinece yardım yapılmasını ilke olarak kabul etmeyen kararı karşısında 3032 sayılı Kanunun getirdiği yeni düzenlemenin Anayasa'ya uygun olup olmadığı bir sorun olmaktadır. Zira, 1982 kurucuları. Anayasa Mahkemesi'nin kararına bağlı kalarak onu etkisiz kılacak bir kural getirmekten kaçınarak, partilere Hazinece yardımı

kabul etmemişlerdir. Ancak, 3032 sayılı Kanunun Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altmış gün içinde Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla, doğrudan doğruya iptal davası açma hakkına sahip olanlardan hiç biri de bu yola başvurmamışlardır. Anayasa Mahkemesi kararları yasama organını da bağladığı için kurallar kademelemesinde kanunlardan üstün olduğuna ve de 1971/13 sayılı içtihat halen başka bir içtihatla değiştirilmediğine göre, partilere her yıl Hazine'den yardım yapılmasının 1982 Anayasası'na uygun olduğu söylenemez." (Erdoğan Teziç- Anayasa Hukuku, 1. Baskı 1986, S. 332-333).

Bu tarihi gelişim ve uygulama karşısında, Devlet Hazinesinden siyasî partilere yardımın her halde Anayasal dayanağının bulunması zorunluluğunun kabulü gerekir.

Bu takdirde de, sadece bir maddesinin Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen dava konusu kanun içeriği ve yarattığı hukuki sonuç itibariyle tümünden Anayasa'ya aykırı demektir. Bütünüyle Anayasa'ya aykırı olan bir kanunun, belli madde veya maddelerinin Anayasa'ya uygunluğu söz konusu olamayacağından; gerekçeyle bağlı olmayan Mahkememizin konusu itibariyle Anayasa'ya aykırı bir kanunun dava edilen maddelerini başkaca şart aramaksızın iptal etmesi gerekir düşüncesiyle kararı oluşturan çoğunluk görüşüne katılmadım.

Üye

Mustafa ŞAHİN